

บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับมนุษย์ที่เริ่มมีความคิดที่จะอยู่ร่วมกันเป็นสังคม อันเนื่องมาจากธรรมชาติที่มนุษย์มีความรู้สึกในทางเพศ มีความรักใคร่ห่วงใยและมีความจำเป็นที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการดำรงชีพ จึงก่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันของชายหญิงเรียกได้ว่า “ครอบครัว” ซึ่งการอยู่ร่วมกันเช่นนี้ก็ถือเป็นสังคมกลุ่มแรกและเป็นสังคมกลุ่มเล็กที่บุคคลในสังคมนั้นมีความรักใคร่กลมเกลียว อยู่ร่วมกันอย่างผาสุกโดยไม่มีความคิดที่จะเป็นศัตรูกันและเป็นพื้นฐานของสังคมเมืองหรือประเทศ

การอยู่ร่วมกันหรือการสมรสของชายหญิงนั้น นอกเหนือจากความสัมพันธ์ทางร่างกายและจิตใจที่มีต่อกันแล้ว ความสัมพันธ์ในทางทรัพย์สินก็เป็นสิ่งที่จะต้องเกิดขึ้น โดยสามีภริยาจะช่วยกันทำมาหาเลี้ยงชีพสร้างหลักฐานให้ครอบครัว ทั้งนี้เพื่อดำรงครอบครัวให้อยู่ต่อไป ซึ่งขอบเขตของเรื่องครอบครัวที่ได้มีการนำมาบัญญัติไว้เป็นกฎหมายนี้ก็เป็นเรื่องที่เป็นอยู่หรือน่าจะมีอยู่ตามสภาพธรรมดาของครอบครัว โดยกฎหมายครอบครัวนี้จะบัญญัติเพื่อคุ้มครองป้องกันและวางระเบียบในความสัมพันธ์ให้รู้ถึงสิทธิหน้าที่และส่วนได้เสียของบุคคลในครอบครัว ดังนั้น กฎเกณฑ์ในส่วนของทรัพย์สินและหนี้สินระหว่างสามีภริยาจึงถือว่าสำคัญมากประการหนึ่งในเรื่องการจัดการทรัพย์สินของสามีภริยาตามแนวความคิดเดิม จะขึ้นอยู่กับความคิดของสังคมในขณะนั้น ว่ามองฐานะในสังคมของชายและหญิงเป็นประการใด ดังจะเห็นได้จากกฎหมายในอดีตที่กำหนดให้สามีเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีอำนาจในการจัดการใช้สอยทรัพย์สินของครอบครัว ซึ่งก็รวมถึงทรัพย์สินที่เป็นของภริยาด้วย และต่อมาเมื่อความคิดของสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปโดยกำหนดให้ทั้งชายและหญิงมีสิทธิ ในทุกๆด้านอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงในเรื่องของการจัดการทรัพย์สินของสามีภริยานั้นด้วย ซึ่งหลักการสำคัญในเรื่องนี้ก็คือการจัดการเพื่อประโยชน์ของครอบครัวเป็นสำคัญ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากขึ้น

ประเทศไทยได้มีกฎหมายลักษณะครอบครัว เกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยาใช้ในประเทศเป็นระยะเวลานานมาแล้ว เริ่มตั้งแต่กฎหมายลักษณะผัวเมีย กฎหมายลักษณะภู่หนี้ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 (เดิม) พ.ศ. 2478 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 (ใหม่) พ.ศ. 2519 และ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 พ.ศ. 2533 อันเป็นประมวลกฎหมายที่ยังคงใช้อยู่จนปัจจุบัน ในเรื่องหนี้สินของสามีภริยานี้มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ

เพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบในหนี้สินระหว่างสามีภริยา เพื่อจะได้ไม่เกิดการโต้เถียงในเรื่องหน้าที่และความรับผิดชอบในภายหลัง รวมถึงการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวของคู่สามีภริยาให้ดำเนินไปด้วยดี แต่เนื่องจากปัจจุบันสภาพสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก จึงต้องมีการทำการศึกษาว่ากฎหมายในเรื่องหนี้สินของสามีภริยาและการนำกฎหมายไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้น มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันมากน้อยเพียงใด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาถึงทฤษฎีกฎหมายเกี่ยวกับหนี้ ระบบหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศและวิวัฒนาการเกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย
- 2) เพื่อศึกษาถึงหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศ ตามระบบกฎหมาย Civil Law ในประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น และประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และตามระบบกฎหมาย Common Law ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ
- 3) เพื่อศึกษาถึงหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย
- 4) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศกับกฎหมายครอบครัวไทย และปัญหาบางประการเกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยา
- 5) เพื่อเสนอแนะแนวทางและความเห็นเกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยาในกฎหมายครอบครัวไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงที่มาและระบบหนี้สินของสามีภริยาที่เกิดขึ้นตามกฎหมาย มุ่งเน้นในส่วนที่เป็นหนี้สินของสามีภริยาที่เกิดขึ้นตามกฎหมายครอบครัวเป็นหลักในการศึกษาวิวัฒนาการของกฎหมายโดยในส่วนของกฎหมายไทยนั้นจะได้มีการศึกษากรณีเฉพาะในส่วนที่ใช้บทบัญญัติกฎหมายลักษณะผิดเมีย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 บังคับเท่านั้น จะไม่กล่าวถึงบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายอิสลามเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ซึ่งหลักการตามกฎหมายอิสลามนั้นมีสาระสำคัญและรายละเอียดแตกต่างไปจากกฎหมายทั้งสองฉบับเป็นอย่างมากจึงจะไม่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์นี้

1.4 วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาและวิจัยใช้วิธีศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) โดยการค้นคว้าจาก ตำราทางกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง บทบัญญัติของกฎหมาย ร่างกฎหมาย รายงานการประชุมการตรวจร่างกฎหมาย ตลอดจนแนวคำพิพากษาของศาล และความเห็นของนักนิติศาสตร์ ทั้งที่เป็นเอกสารภาษาไทย และภาษาต่างประเทศของประเทศต่างๆ อาทิเช่น ประเทศเยอรมัน ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มลรัฐแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายครอบครัวของไทยกับกฎหมายครอบครัว ของต่างประเทศบางประเทศ ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เพื่อรวบรวมแนวความคิดมาประมวลผลเป็นข้อสังเกตและข้อเสนอแนะสำหรับกฎหมายไทยต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาค้นคว้า

- 1) ทำให้ทราบถึงระบบหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศ และวิวัฒนาการเกี่ยวกับระบบหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย
- 2) ทำให้ทราบถึงหลักการและแนวความคิดในเรื่องหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายต่างประเทศ ทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Common Law
- 3) ทำให้ทราบถึงหลักการและแนวความคิดในหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย
- 4) ทำให้ทราบถึงความเหมือนและแตกต่างของแนวความคิดและหลักการของหนี้สินของสามีภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทยและกฎหมายครอบครัวต่างประเทศ เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ตั้งข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยา เพื่อไปใช้ประกอบเป็นข้อพิจารณา หรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหนี้สินของสามีภริยา ตามกฎหมายครอบครัวไทยให้มีความสมบูรณ์และสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน